

ERIO průzkum o aktivitách národních rovnoprávních orgánech (Nation Equality Bodies – NEB) týkajících se romské menšiny a diskriminace vůči této menšině.

V první polovině roku 2008, ERIO provedla průzkum mezi 20 evropskými rovnoprávnostními orgány (NEB) ve snaze shromáždit co nejvíce informací týkajících se činnosti těchto orgánů ve vztahu k romské menšině¹.

Průzkum spočíval v rozeslání dotazníku skládajícího se z 5 otázek. ERIO obdržela celkem 12 odpovědí pocházející z: Belgie, Chorvatska, Dánska, Anglie, Francie, Německa, Řecka, Irska, Lucemburska, Nizozemska, Norska a Švédska. Bohužel i přes naše maximální nasazení a úsilí nám nepřišla žádná odpověď ze zemí východní Evropy, kde je přítomnost romské menšiny velmi důležitá (Maďarsko, Slovensko, Česká republika, Rumunsko, Bulharsko).

Obrázek, který si můžeme vyvodit ze shromážděných informací je nedefinovatelný v detailech (nedostatek vědeckých, úplných a srovnatelných údajů), ale obecně lze říci, že neexistuje ani jednotný přístup k diskriminaci romských komunit (výskyt kampaní, iniciativ na zvyšování povědomí, začleňování romských představitelů při navrhování/implementování těchto iniciativ, atd.), ani jednotný postup v evidenci a zaznamenávání těchto konkrétních případů diskriminace.

Rovnoprávní orgány některých zemí - zejména v zemích, kde romská komunita nepředstavuje významnou menšinu – nekladou žádnou zvláštní pozornost nebo neposkytují žádnou specifickou péči v případech diskriminace Romů: v těchto zemích neexistuje žádný záznam o konkrétních případech diskriminace Romů (např.: záznamy jako 'diskriminace cizinců' nebo záznamy stížností nejsou podány na základě etnické příslušnosti, ale podle druhu diskriminace). V některých případech byla ustanovena specifická opatření pro travellery (Belgie, Francie, Irsko): tento přístup nemá etnickou spojitost a to zejména proto, že v této kategorii figuruje i skupina nedobře definovaných novodobých Travellerů.

Většina zkoumaných zemí, i když v nich neexistuje žádné konkrétní zařazení stížností na diskriminaci vznesených Romy, vyhrazuje tomuto problému speciální sekci ve výročních zprávách NEB. NEB také často vydávají konkrétní doporučení a metodické dokumenty o romské menšině. NEB, které věnují větší pozornost romské otázce

¹ Slovo Roma zahrnuje Romy, Sinty, Manuše, Travellery a další komunity a klany, které tvoří tuto minoritní skupinu

připravují prospektové a další vzdělávací materiály jak pro státní úředníky na lokální úrovni, kteří pracují s Romy a pro Romy, tak pro ne-romské aktivisty a sdružení.

Na druhé straně, informační a osvětové kampaně konkrétně věnované romské menšině nejsou tak časté. Jejich cílem je především informovat Romy o jejich občanských a lidských právech. Navíc kampaně zaměřené na boj proti diskriminaci implementované v majoritní společnosti nejsou specifikované konkrétně na Romy a sdělují obecné poselství tolerance a respektování rozmanitosti.

Dalším společným rysem je, že stížnosti Romů sotva kdy skončí u soudu. Většina nahlášených stížností se týká případů diskriminace v přístupu k obydlí/usazovacím příležitostem a jejich zařízení (kempy, tábory, atd.), v přístupu k dalším základním potřebám a institučním zařízením (zdravotnictví, školství, zaměstnanost) nebo k ne až tak základním službám (bary a obchody). Jak uvádí irský a řecký NEB, stížnosti Romů představují pouze malou část všech případů (0,3% v Irsku).

Mnohokrát se stává, že si Romové na NEB na diskriminaci nestěžují a to z různých důvodů: nejsou dostatečně informováni o svých vlastních právech a diskriminaci vnímají jako každodenní zkušenost, tedy jako každodenní realitu a daný fakt. Navíc, jejich nedůvěra vůči státním orgánům a autoritám je jeden z faktorů, který jim brání v podání oficiální stížnosti.

Navodit atmosféru důvěry mezi všemi stranami podílejícími se na obraně základních práv je z tohoto důvodu velmi zásadním prvkem v dosažení pokroku v boji proti diskriminaci romské menšiny: NEB, romské organizace na všech úrovních, romská menšina, ne-romské nevládní organizace zabývající se obranou lidských práv a advokací. Posílení a zplnomocnění Romů je také základním prvkem v tomto procesu: Romové musí být schopni se bránit pomocí právních instrumentů, které společnost poskytuje.

Švédská odpověď na náš průzkum je příkladem tohoto procesu:

- od roku 2002 švédský NEB se speciálně zaměřuje na romskou otázku. Od té doby se počet stížností předložených Romy zvýšil a to zejména kvůli větší informovanosti o antidiskriminačním právu a vyšší důvěře vůči státním autoritám a orgánům. Každoročně švédský NEB nashromáždí 30-40 případů souvisejících s diskriminací Romů (z celkového počtu 900 případů diskriminace za rok).

Stížnosti Romů se většinou vztahují k přístupu k bydlení a rezidenčnímu zařízení, zdravotním a dalším veřejným službám, zaměstnání a vzdělání a dokonce i k přístupu do barů, obchodů, hotelů, atd.² přesto nebylo mnoho případů zaregistrováno, protože Romové zažívají diskriminaci na každodenní

² Podobný přístup je také zaznamenán i v dalších zemích, které poskytly data o stížnostech vztahujících se k Romům (jako Irsko, Francie nebo Řecko).

bázi.

- za účelem dostat se k Romům a získat si jejich důvěru švédský NEB s Romy navázal dialog (prostřednictvím romských aktivistů a organizací) a zajišťuje nepřetržité poskytování informování a vzdělávání o jejich právech.
- nová legislativa vstoupí v platnost dnem 1. ledna 2009: tudíž se očekává více stížností.

Irské NEB rovněž adoptovaly kladný postoj k romské komunitě. V této zemi, území vyčleněná komunitám Travellerů byla vždy oblastí s prvním nebo druhým nejvyšším záznamem diskriminace na základě zákona o rovném společenském postavení.

Specifické aktivity vztahující se k Travellům zahrnují: vzdělávání romských obhájců, koncepce o uznání Travellerů jako menšinových etnických skupin, výzkum pozitivní diskriminace v oblasti zaměstnávání Travellerů a strukturovaný dialog mezi NEB a Travellerskými organizacemi.

Ostatní NEB by mohly následovat tuto cestu a to zejména v těch zemích, kde Romové čelí rostoucí diskriminaci a sociálnímu vyloučení a státní orgány nemají účinnou strategii s cílem čelit těmto jevům. S cílem podpořit spolupráci mezi NEB a romskými komunitami je velmi důležité vytvořit souvislý a důvěryhodný kontakt mezi romskými představiteli a organizacemi a úředníky NEB.

Například v Anglii, každý z 9 NEB regionálních kanceláří má mezi svými zaměstnanci jednu konkrétní osobu, která se věnuje romským otázkám.

Místní a celostátní nevládní organizace se taktéž můžou zapojit a pomoci, ale nesmí předstihnout romské organizace v implementaci činností a projektů ve prospěch anti-diskriminace Romů.

Translation Ivan Vesely